

O'ZBEKISTONDA VOLONTYORLAR HARAKATING RIVOJLANISHI VA ULARNING SABABLARI

Kalmuratov Samandar
Qaroqolpoq davlat universiteti
Qaroqolpoq filologiyasi va jurnalistikasi fakulteti
Tele-radio yo'nalishi 1- kurs talabasi

Annotatsiya. Yon-atrofdagilarga mehr-shafqatli, jon kuyar bo'lish, ko'makka muhtojlarga yordam qo'lini cho'zish, da'rdiga darmon bo'lish, og'irini yengil qilish, el kuniga yaraydigan inson, mahalla-ko'y va jamiyat uchun kerakli shaxs bo'lish bizga otabobolarimizdan merosdir. Biz bugun Muhtaram Prezidentimiz rahbarligida mustaqil, insonparvarlik, xaliqparvarlik xarakteriga ega bo'lgan davlatni, yuksak axloqli fuqarolik jamiyat yaratmoqdamiz. Volontyorlik harakati uzoq tarixga ega. Uning kelib chiqishi haqida bir qator manbalarda turlicha faktlar keltirilgan. Ularga XVII asrda fransuzlarda "volontaire", italiyanlarda "volontario", nemslarda "volontair" degan bir xil ma'noni anglatuvchi tushunchalar paydo bo'lgan. Bugungi kunda volontyorlik harakatining G'arib modeli dunyo bo'ylab keng rivojlangan. 1990-yilda Xalqaro Volontyorlar Assotsiatsiyasining XI Kongressida "Butun dunyo volontyorlar deklaratsiyasi" qabul qilindi. 1996-yil Yevropa Ittifoqi tomonidan "Yevropa volontyorlik xizmati" (EVS) tashkil etildi. Yevropa Ittifoqi Komissiyasi tomonidan volontyorlik va volontyorlar faoliyatining davlat boshqaruvidagi muhim ahamiyatini inobatga olib, 2011-yilni rasman tarzda "Yevropada volontyorlar yili" deb nomlandi. BMT tomonidan 2001 yil "Xalqaro volontyorlar yili" deb e'lon qilindi.

Kalit so'zlar: volontyorlik tushuncha, insonparvarlik, bag'rikenglik va hamjihatlik, volontyorlar faoliyatini tashkil etish,

Kirish. Xabaringiz bor, pademiya tufayli yuzaga kelgan murakkab vaziyat volontyorlar harakatini sinovdan o'tkazdi. Volontyorlardan tuzilgan guruhlar pademiya sabab tashkil etilgan markazlarda, "Xavsiz yordam" aksiyasi, "Saxovat va ko'mak" umumxalq harakati, "Sardoba sari saxovat karvoni" kabi xariya aksiyalarida faol ishtirok etib, xalqimiz dardiga malham bo'lishdi. Mamlakatimizda birinchi bor o'tkazilgan O'zbekiston yoshlari forumida Prezidentimiz yoshlarimizning bu tashabbuslari va faolligini e'tirof etgan holda aytgan ediki: "El boshiga ish tushkganda, yoshlarimiz, kerak bolsa, azizjonlarini garovga qo'yib, xalqimiz dardiga darmon bo'ldilar. Sizlarning tengdoshlaringiz uyma-uy yurib, karantin davrida qiynalgan oilalarga amaliy yordam berdilar. Ayniqsa "Saxovat va ko'mak" umumxalq harakatida minglab o'gil-qizlarimiz volontyor sifatida faoliyat olib borganini bugun alohida takidlab o'tmoqshiman" degan fikirlari yoshlarni yanada ilhomlantirdi. Bugungi kunda volontyorlarga madaniyat darajasini oshirish uchun bilim berib borish yo'lga qo'yildi. O'zbekiston bo'ylab 14 ta hududda volontyorlar maktablari ochildi. Endilikda volontyorlar uchun har bir mintaqada moddiy-texnik bazasi bilan jihozlangan alohida ofis boladi. Shuningdek, universitetlar huzurida 30 ta shunday markazlarni yaratish ishlari davom etmoqda. Bu talabalar bo'sh vaqtida, darslar oralig'ida yoki yakunida yig'ilishib o'zlaring loyihalarini muhakama qilishlari uchun xizmat qiladi. Volontyorlik harakati ham uni amalga oshirgan insonga ham undan ko'mak olgan insonga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan: volontyor sifatida boshqalarga ko'mak bergan inson ma'naviy jihatdan o'z-o'zini tarbiyalaydi, o'z ishidan ruhiy kuch quvvat oladi, zavqlanadi, insonligini his qiladi va hakoza. Bu faoliyatda bir marta ishtirok etgan insonning hayotga qarashi butunlay ijobiy tomonga o'zgaradi. Ikkinchidan: volontyorlik harakati ko'magidan foydalangan inson o'zining boshqalar uchun

kerakligini his qiladi, motivatsiya oladi, hayotga intilishi oshadi, o'ziga imkoniyatlar ochadi va rivojlanadi. O'z navbatida volontyorlik harakati jamiyat uchun quydagi ijobiy ta'sirlarga ega :

- 1) jamiyat a'zolarining ijtimoiy faolligi, fuqarolik va insoniy poziytsiyasin oshadi;
- 2) jamiyat a'zolarining uyushish, jipslashish, ezgu g'oya ostida birlashish imkoniyatlari ortadi;
- 3) jamiyatda odob-axloq normalari ustuvorligi oshadi, rivojlanadi;
- 4) insonlar o'rtasida mehr-oqibat , o'zaro hurmat, ahillik kabi qadriyatlar rivojlanadi.

Asosiy qisim: Katta Farg'ona kanalining qazilishi, Farg'ona vodiysining ijtimoiy-iqtisodiy hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan, qishloq xo'jaligi ekin maydonlarini sug'orishda asosiy o'rin tutuvchi Katta Fargona kanali 1939-yilning avgust oyida boshlanib, xalq hashari yo'li bilan 45 kunda 270 kilometr uzunlik bunyod etilgan. Umumxalaq hasharida O'zbekistonning 200 ming nafardan ziyod aholisi ishtirok etgan. Volontyorlik harakatining yana bir dalili misol sifatida xalqimizning 1966-yil 26-aprel kuni Toshkent shahrida yuz bergan zilzila oqibatlarini bartaraf etish yo'lidagi jonbozliklarini keltirib o'tish mumkin.

Zilziladan 10 yil o'tgach, 1976-yil 20-may kuni hodisaga atab, Toshkentda "Jasorat" monumental majmuosi o'rnatilgan va bu obyekt o'sha davrdagi ko'ngillilar harakatini ifoda qilib turibdi. Volontyorlikning asosiy maqsadlari va faktorlari:

- Yoshlarda liderlik mahoratini oshirish ;
- Yoshlarda sog'lom fikr va sag'lom ongni shakllantirish , ularning dunyoqarashini kengaytirish ;
- Yoshlarning huquqiy va madaniy ongini yuksaltirish ;
- Yoshlarda vatanparvarlik hissini rivojlantirish .

Xulosa: O'zbekistonda volontyorlikka keng maydon yaratish orqali uni hamma bilishi kerak bo'lgan muhim ahamiyatga ega, yosh yoki dinni tanlamaydigan umuminsoniy harakatiga jamiyatning muhim elementiga aylantirish. Uning asosiy maqsadi- jismoniy va yuridik shaxslarga , umuman jamiyatga yordam ko'rsatish, atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy ahamiyatga molik tadbirlarda ularni tashkil etuvchilarning roziligi bilan ishtirok etish, jamiyatda fuqarolik nuqtai nazarini, o'zini o'zi tashkil etishni, ijtimoiy mas'uliyat, birdamlik, o'zaro yordam berish va rahm-shafqat tuyg'ularini shakillantirishdan iboratdir. Volontyorlik faoliyati davlat va jamiyat ravnaqi yo'lida bir qator vaziyfalarni bajaradi. Xususan:

- Fuqarolarni aholing turmush sifatini yaxshilashga qaratilgan turli xil jamoat faoliyatiga jalb etish mexanizmlarini shakillantirish.
- Ijtimoiy vazifalarni hal etishda jamiyatga yordam ko'rsatadi.
- Volontyorlik faoliyatini tashkil etishga qaratilgan fuqarolik tashabbuslarini rivojlantiradi va qo'llab quvvatlaydi
- Aholida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakillantiradi, vatanparvarlik tuyg'usini tarbiyalaydi.
- Fuqarolar tomonidan ijtimoiy vazifalarini hal etish uchun o'zini o'zi namoyon etish va o'zini o'zi tashkil etish ko'nikmalarini olishda ishtirok etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Volontyorlik" bo'yicha qo'llanma . UO'K-364-322 KBK-65.272 V-80
2. Toshkent davlat pedagogika universiteti "Ilmiy axborotlari" ilmiy nazariya jurnali 2020 yil, №11-son
3. "Pademiya sharoitida oilada tinchlik va totuvlikni saqlashning dolzarb vaziyfalari va muammolari" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami. UO'K:173.7:616-036.21(575.1) (082)